

קמפיין השפעה "אזרחי" אסלאמיסטי בישראל¹

דוד סימן טוב, מיכל פרח, ענבר יסעור, אופיר וינטר | 20 במרס, 2024

על רקע המלחמה בעזה מציפה רשת השפעה זרה את גולשי X (לשעבר טוויטר) בישראל במסרים שנועדו לקדם את מטרות חמאס. חברי הרשת הם ערבים-מוסלמים ממגוון מדינות בעולם, ובראשה עומדים גורמים המזוהים עם תנועת האחים המוסלמים במצרים ופועלים מטורקיה. הואיל והרשת מתבססת על הירתמות אזרחית למאמץ, היא מציגה בגלוי את מטרותיה ואת חלק משיטות הפעולה שלה. המאמר מציג את האתגר הייחודי הנשקף מקמפיין השפעה אזרחי זה ואת כיווני המענה הראשוניים.

המלחמה עם חמאס שנפתחה ב-7 באוקטובר עוררה הדים רחבים ברשתות החברתיות, והניעה אזרחים ברחבי העולם לפעולות מחאה בלתי-אלימות (כגון השתתפות בהפגנות) ואלימות (כגון מצור על סטודנטים יהודים בקמפוסים). ההכרה בהשפעה הרבה של הרשתות החברתיות על דעת הקהל ובעקיפין על החלטות מנהיגים, הולידה פעילות אזרחית עצמאית ברשתות החברתיות, משני צידי המתרס, ללא תמיכה או הכוונה מדינתית גלויה.

בחודשים האחרונים החלה לפעול ברשתות החברתיות קהילת השפעה עממית אנטי-ישראלית בשם **ISNAD**, המונעת מסולידריות של מוסלמים במדינות ערב עם הפלסטינים ברצועת עזה ומרצון לסייע לחמאס. לפי [דיווח](#) של מרכז מחקר ערבי, פעילות זו מכוונת על ידי פעילים גולים של האחים המוסלמים בטורקיה בתיאום עם חמאס. עם זאת, הקשר עם חמאס, ככל שאכן קיים, מוצנע והקהילה מעדיפה להתרחק מזיהוי פוליטי כדי לא להרחיק תומכים פוטנציאליים. הקהילה שמה לה למטרה להטות את הקרב על התודעה באמצעות השפעה פסיכולוגית על הציבור בישראל, כשאופן הפעולה הוא שימוש ברשת חשבונות המתחזים לישראלים, המציפים את השיח במסרים שנועדו להשפיע על דעת הקהל הישראלית באופן התואם את מטרות החמאס.

¹ המחברים מודים ל"קו החרדי" על סיוע מיוחד בכתיבה ובהשגת מידע.

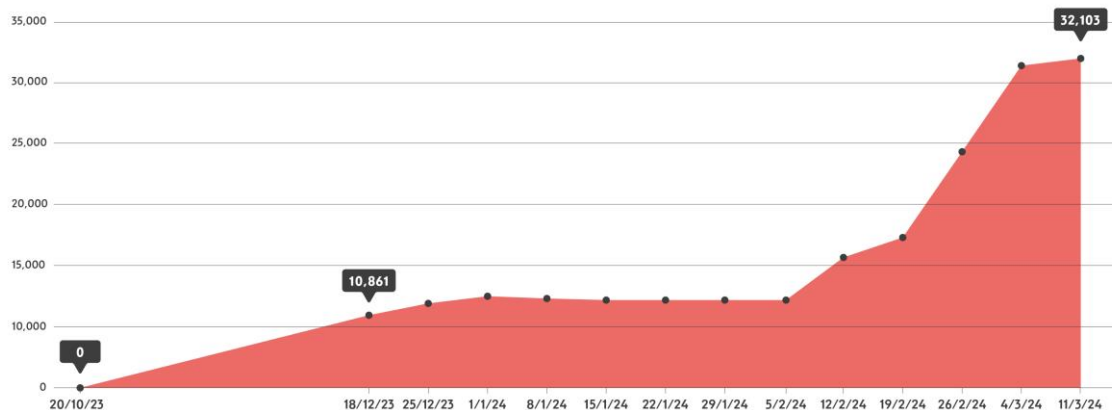
לוגו הקהילה והמנהיג עז-אדין דוידאר

ISNAD החלה לפעול כשבוע לאחר תחילת המלחמה ומונה עשרות אלפי ערבים מוסלמים מרחבי העולם. את הקהילה ייסד עז-אדין דוידאר (عز الدين دويدار), במאי סרטים ממוצא מצרי, המזוהה עם תנועת האחים המוסלמים, גורש ממצרים ומתגורר בטורקיה. דוידאר מתווה את החזון ומחליט על התכנים ועל אופן הפעילות. זירת הפעולה היא הרשת החברתית X, הן בשל תפיסתה כרשת "רצינית" בה פועלים ישראלים בעלי פרופיל השפעה גבוה והן בשל חופש פעולה יחסי בהשוואה לטיקטוק, פייסבוק ואינסטגרם.

הרשת הוקמה באוקטובר וניסתה לפעול בשפות שונות בזירה הבינלאומית לעצירת המלחמה על ידי העלאת מודעות לסבל של הפלסטינים. בתחילת דצמבר החליט מייסד הקהילה שיהיה לה ערך מוסף רב יותר אם תפעל בזירה הישראלית, כ"זרוע פסיכולוגית של ההתנגדות" שתשפיע על ישראל מבפנים. הוא הגיע למסקנה שהחברה בישראל אדישה לסבל הפלסטינים ולכן אין תוחלת בהדהוד מסרים על הסבל הפלסטיני או נגד הצבא הישראלי, שמאפיינים קמפיינים פרו-פלסטיניים בעולם. עם זאת, הוא סבר שבאמצעות הרשת ניתן יהיה להתגבר על מגבלות הצנזורה בישראל ולחשוף את הציבור הישראלי לתמונות מעזה. הוא זיהה כי ערך קדושת החיים הוא מרכזי בישראל ולכן עושה שימוש ניכר בשכול כדי להעצים את הביקורת על המלחמה. בנוסף, הוא זיהה את מסרי ארגוני משפחות החטופים והאופוזיציה בישראל כיכולים לשרת את מטרתו, והחל להדהד את מסריהם ולנסות להביאם לשתף את מסריו. לאחרונה הופיעה במסרי הרשת גם קריאה להפעלת אלימות נגד שוטרים בהפגנות המחאה בעד הקדמת הבחירות, אולם לא ברור עדיין אם זה כיוון פעולה משמעותי של הרשת. אמנם הרשת קמה ומתנהלת בהקשר המלחמה בעזה, אולם מייסד הרשת ציין בראיון לתקשורת הערבית כי ימשיך לפעול גם לאחר המלחמה "עד לשחרור פלסטין".

הקהילה מונה מאות חברים פעילים המפעילים מעל אלף פרופילים שמפרסמים תוכן בעברית תוך התחזות לאזרחים ישראלים ולצידם יותר מ-30,000 תומכים העוקבים אחר עדכונים בערוץ הטלגרם של הקבוצה, ואשר מהווים פוטנציאל להשתלבות בפעילות אקטיבית. הקהילה מפעילה גם פורום לדיונים בטלגרם, בו משתתפים כ-5,000 חברים הדנים באסטרטגיות ונרטיבים ובו מתפרסמות הוראות הפעולה היומיות. קיימות גם קבוצות עבודה חשאיות הפתוחות אך ורק לאלו העוברים תהליכי אימות והכשרה מקדימה. לקהילה כ-50 מנהלים, והיא מתהדרת בכך שפרסמה 800,000 ציוצים בעברית עד מארס 2024, מספר התואם מדדים אובייקטיביים ומהווה כ-2.5 אחוזים מכלל הציוצים בעברית בתקופה הנבדקת.

גידול במספר העוקבים בערוץ ISNAD בטלגרם

הקהילה מצויה במאמץ מתמיד לגייס פעילים נוספים באמצעות פרסום פעילויותיה והצלחותיה. התייחסויות לרשת על ידי משפיעני רשת ואמצעי תקשורת ערבים מביאים גלים של אלפי מתעניינים חדשים לערוץ, בו מפרסמים המנהלים תוכן המדרבן אותם לקחת חלק פעיל בתמיכה המקוונת ברעיון "ההתנגדות". במקביל לגידול המספרי, הקהילה מגייסת אנשי מקצוע: מומחים לרשתות חברתיות, לשפה העברית ולפוליטיקה הישראלית, גרפיקאים, אנשי וידאו ומתכנתים, כך שהמעטפת הטכנית הופכת מהודקת ואפקטיבית, ומשלבת כלים טכנולוגיים דוגמת תוספי כרום, כלי AI ייחודיים ובוטים בטלגרם.

פרסומים של הרשת - זיהוי נושאים בוערים, שגיאות בעברית

שיטת הפעולה של הרשת: "כל מה שדרוש - טלפון נייד וחצי שעה ביום"

שיטת הפעולה של **ISNAD** מדגישה את הצפת **X** הישראלי במסרים. לשם כך, נוצרה מעטפת תומכת המאפשרת השתתפות בקמפיין של מי שאין לו ידע בעברית או היכרות עם החברה הישראלית. התוכן להפצה ודרכי הפעולה מוגדרים במדויק, ומנהלי הקהילה תומכים טכנית בחבריה בשלב הקמת הפרופיל ובשלב הפעילות השוטפת, בעזרת הנחיות ומענה לשאלות בצ'ט של הקבוצה. הקהילה אינה רואה בפעילים רק כוח עבודה, אלא מעניקה להם ידע גיאופוליטי על אודות המתרחש במלחמה ובזירה הפוליטית הישראלית. כל יום מקבלים הפעילים משימה מוגדרת לביצוע: כעשרה מסרים עדכניים בעברית - טקסטים, איורים וסרטונים, המועלים בחשבונות **X** מרכזיים של הרשת, כשמבוקש ממאות המשתתפים לשתף קישורים לפרסומים אלו כתגובות לציוצים של חשבונות בולטים בישראל - ערוצי חדשות, פוליטיקאים, ופעילים בולטים מקצוות הקשת הפוליטית, לפי רשימה שגם אותה ההנהלה מספקת. רכיב קריטי להצלחת הרשת הוא התחזות של פעיליה לישראלים. פרופיל מתחזה מאמץ שם בעברית, מיקום בישראל, ותמונה שנתפסת כמתאימה - לדוגמה דגל ישראל או מסר בנוגע לחטופים. (בנקודה זו הרשת אינה מוצלחת דיה - הקהילה מפיצה רשימת שמות מומלצת, אך רבים מהשמות המוצעים ארכאיים ומשונים וחושפים את ההתחזות).

ISNAD - Palestine Media

הרעיון הוא פשוטו כמשמעו שנפלוש לישות עם חדשות והודעות התנגדות, נתמקד איתם במסרים המשרתים את מטרות ההתנגדות המופנית לציונים. הדבר החשוב הוא שנגיע למספר מספיק כדי להשפיע, ליצור הצפה הציונים כולם פחות מ-5 מיליון בישות 10 אלף מתנדבים, עם 100 אלף הודעות מדי יום, מרעידים את הישות.

ISNAD - Palestine Media

✓ כדי להיות צבא תומך, האם אני צריך לדבר עברית? .. לא
האם אני חייב להיות האקר? .. לא
האם אני חייב להיות מומחה בבינה מלאכותית? ... לא
אוקיי, האם אני חייב להיות מומחה במדיה חברתית? ... גם לא
אמל מה נדרש?
- אבל ההתלהבות, הסבלנות והאמונה שלך, טלפון מגע 😊
ושעה של זמן כל יום

כדי להיראות אותנטיים בעיני הישראלים וגם בעיני X, הפעילים נדרשים לבצע בחשבון פעילות נוספת לאורך היממה מלבד המשימה היומית של הפצת חומרי הרשת. מדובר בשיתוף מסרי פעילי מחאה בולטים או חדשות מכלי תקשורת ישראלים, התומכות במסרי הקהילה, וכן תגובות לישראלים מימין ומשמאל בצורת אמוג'יז או מסרים בעברית. לאחר שחברי הרשת ניסו לנסח את תגובותיהם בעברית בעצמם בעזרת כלי תרגום של בינה מלאכותית, הם הבינו שהניסוחים צורמים לעין ישראלית ומביאים לזיהויים ואימצו שיטה יעילה יותר, קרי שימוש בטקסטים שתואמים את מסרי הקבוצה שגלוקחים מחשבונות של ישראלים. על מנת להקל על חברי הקבוצה להשתמש בתגובות מוכנות בעברית אף הוכן "בוט טלגרם", שמספק למשתתפים תגובות בחלוקה לנושאים. חלק מחברי הקבוצה מסווים את זהותם באמצעות פעילות לכאורה אורגנית, כתמונות טבע וקבוצות כדורגל ישראליות. אחדים מתחזים לבני משפחה או חברים של חטופים או של נופלים בעזה.

מסר מתורגם מערוץ הטלגרם של הקהילה - כמה קל להצטרף

השפעת הרשת: הערכה ראשונית

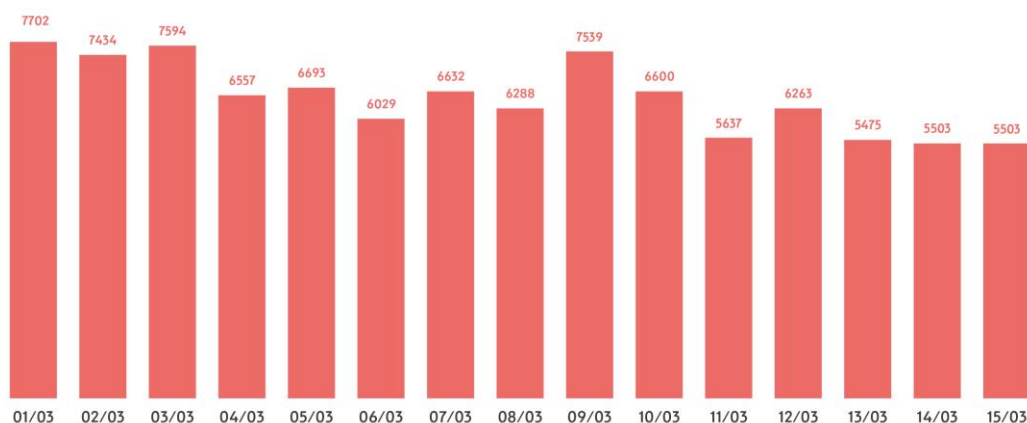
זיהוי הפעילות המקוונת של רשת ISNAD על ידי הציבור בישראל מעורר תגובות מעורבות, כאשר לעיתים החשבונות מעלים חשד עקב טעויות בעברית ("עיתון מעריף"). רבים בישראל תופסים את ההודעות כלא אותנטיות וחלק מהפרופילים מזוהים כ"בוטים איראניים". עם זאת, הרשת מצליחה להשתלב בשיח המקומי בעברית ואף לזכות להכרה ותמיכה המתבטאת בקבלת "לייקים", שיתופים ולעיתים תגובות חיוביות מפרופילים ישראלים מובילים. תגובה חיובית מצד פרופילים ישראלים מתקבלת בהתלהבות על ידי פעילי הרשת ומחזקת את תחושת

ההצלחה והמוטיבציה שלהם. כך למשל, הצליחו מסרים מטעם הרשת לחדור לתקשורת בישראל, כאשר ציוץ של פרופיל מתחזה ("דון אלכסנדר") צוטט באתר מעריב, ב-23 בינואר. מקרה אחר שאנשי הרשת גאים בו במיוחד הוא הדיווח אודות "שכירי החרב מאוקראינה" שהצליח לחדור לשיח התקשורתי בישראל, ונחשד בתחילה כמהלך רוסי.

מרבית חשבונות הרשת מזוהים באופן שוטף על ידי חברת X כלא אותנטיים ובשל כך חשיפתם מוגבלת ותגובותיהם לרוב מוסתרות תחת הלשונית "תגובות נוספות" או תחת "תגובות שעלולות להיות פוגעניות". מידי פעם מתבצעת חסימה של חלק מהחשבונות על ידי חברת X, וזאת לאחר העברת רשימות חשבונות חשודים לחברה על ידי גורמי חברה אחרת. לאחר חסימות אלו, הרשת מאבדת מאות פרופילים אך היא מתאוששת במהירות יחסית. במקרה כזה, מנהלי הרשת מסייעים לחבריה בפתיחת פרופילים חדשים ומפרסמים מסרי הרגעה ועידוד. את אירועי סגירת החשבונות הם משווים לאטימת מנהרת חמאס על ידי ישראל, שבתגובה לה "יש לחפור מנהרה חדשה".

מספר ציוצי רשת ISNAD ליום

1-15/03/2024

הנתונים הופקו באמצעות מערכת ניטור השיח של Scooper

מסקנות וכיווני מענה

ISNAD הינו קמפיין השפעה שמאחוריו קהילה של אזרחים ערבים-מוסלמים חדורי מוטיבציה, שמזדהים עם האידיאולוגיה האסלאמיסטית הטרנס-לאומית של חמאס והאחים המוסלמים, ואפשר שאף מקבלים מהם הכוונה וסיוע. הרשת מקדמת נרטיבים התומכים במערכה של חמאס, בין היתר דרך קריאה לעצירת המלחמה. בשלב זה הרשת מתמקדת בהצפת השיח ברשתות החברתיות בישראל בנרטיבים אלה, אולם יתכן שהרשת תחליט לעדכן את מטרותיה ולהסלים את מסריה בעתיד.

מדובר בתופעה רשתית חברתית אורגנית, בעלת ממדים ויראליים, העלולה לגדול עוד עשרות מונים דרך גיוס פעילים נוספים. בניגוד למבצעי השפעה רוסיים ואיראניים, שפעילותם מתבצעת על ידי עובדים שכירים, פעילי הקמפיין האסלאמיסטי מפגינים מחויבות רצופה הנובעת מתשוקה אידיאולוגית, שאינה מוגבלת לשעות עבודה קונבנציונליות. בנוסף, לרשת כישורי למידה גבוהים וחוסן יחסי מפני ניסיונות חסימה והסרה ובין אנשיה גורמים בעלי רמה מקצועית גבוהה ובעלי ידע מתקדם בטכנולוגיות רלוונטיות.

בהתמודדות מול האתגר שמציבה רשת שעומדים מאחוריה אזרחים יש לחברה האזרחית מקום משמעותי בזיהוי התופעה, בהפניית תלונות בעניין לחברות המדיה הדיגיטלית ולתקשורת ובהגברת המודעות של הציבור הישראלי. המדינה עצמה נדרשת להכיר באיום הגלום במבצעי השפעה אזרחיים, אשר מחייב מענה ייחודי הכולל, בין השאר, עידוד המענה האזרחי לתופעה, וחיזוק המענה הרגולטורי, המודיעיני והחינוכי. חשיפת מעורבותם של תומכי האחים המוסלמים בטורקיה בהתארגנות עשויה לסייע לבדל בינה לבין המאבק הלאומי הפלסטיני ולדרבן גורמי השפעה מדינתיים ואחרים להצר את צעדיה.

עורכי הסדרה: ענת קורץ ואלדד שביט